Sosiaali- ja terveysvaliokunta 9.2.2023

ASIA: SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNTA, LAUSUNTOPYYNTÖ HE319/2022vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaanpanosta annetun lain 59 §:n muuttamisesta sekä eräiksi muiksi laeiksi annetun hallituksen esityksen (HE 319/2022 vp) täydentämisestä.

Tausta

Länsi-Pohjan keskussairaalan ja Savonlinnan sairaalan ympärivuorokautisesti päivystävien päivystysyksiköiden säilyttämistä on tarkasteltava ensisijaisesti perustuslain 19 luvun 3 momentin sekä 6 §:n edellyttämien riittävien terveyspalvelujen yhdenvertaisen takaamisen kannalta. Lisäksi on otettava huomioon, että kiireellisen hoidon avulla toteutetaan perustuslain 19 §:n 1 momentin jokaiselle takaamaan oikeutta ihmisarvoisen elämän edellyttämään välttämättömään huolenpitoon.

Erityistä painoa on pantava valtiovarainvaliokunnan sote-uudistuksen eduskuntakäsittelyssä esittämille näkökohdille. Valiokunta piti välttämättömänä, että *"Etelä-Savon ja Lapin hyvinvointialueen sotepalvelut turvataan myös tulevaisuudessa perustuslain 19 §:n 3 momentin edellyttämällä tavalla"*. Valiokunta piti perusteltuna, että jatkovalmistelussa kiinnitetään huomiota näiden hyvinvointialueiden rahoituksen riittävyyteen ja otetaan huomioon, että kausi- ja vapaa-ajan asukkaat saattavat kasvattaa tuntuvasti alueiden väestömäärää. Tämä lisää valiokunnan mukaan paitsi *perusterveydenhuollon myös erikoissairaanhoidon päivystyksen tarpeita* ja *"luo lisäpainetta palvelujen järjestämiseen"*. (VaVL 1/2021 vp)

Sote-uudistusta koskevassa mietinnössään (16/2021 vp) sosiaali- ja terveysvaliokunta viittasi muun muassa valtiovarainvaliokunnan lausuntoon ja katsoi, että *"tarvittaessa hallituksen tulee ryhtyä lainsäädännöllisiin tai muihin toimiin, jotta voidaan turvata Kemin ja Savonlinnan sairaalan riittävä palvelutaso"*. Valiokunta ehdotti, että eduskunta hyväksyy tätä tarkoittavan ponsilausuman. Hyväksyessään sote-uudistusta tarkoittavat lait eduskunta edellytti, että *"hallitus turvaa Kemin ja Savonlinnan sairaaloiden riittävän palvelutason ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin sen varmistamiseksi"* (EV 111/2021 vp).

Kemin kaupungin lausunto

Hallituksen esitys voimaanpanolain 59 §:n muuttamisesta ja sitä täydentävä esitys

Koko uudistuksen lähtökohta on se, että palvelutaso turvataan. Nyt esityksen arvioinnissa on jo lähtökohtaisesti sisällytetty olettama, että näin ei olisi asianlaita. Siitä syystä vaikutusten arvioinnissa on lähtökohtainen ristiriita. Toisekseen vaikutusten arvioinnissa olosuhdeperuste ei tule esille. Kiistaton tosiasia niin Kemin kuin Savonlinnan osalta, on poikkeavat etäisyydet verrattuna muihin hyvinvointialueisiin. Etäisyyksistä johtuva palvelujen saavutettavuus on keskeinen olosuhdetekijä.

Erityissääntelyä ja yhdenvertaisuudesta poikkeamista kahden ympärivuorokautista päivystystä antavan yksikön ylläpitovelvollisuudesta ja oikeudesta erilliskorvaukseen tästä aiheutuvista lisäkustannuksista perustelevat selkeästi väestön keskimääräistä korkeampi ikääntyneisyys ja sairastavuus, kesäasukkaiden ja matkailijoiden suuri määrä, jolla on erityisen suuri merkitys perustuslain 19 §:n 1 momentin mukaista oikeutta välttämättömään huolenpitoon toteuttavassa kiireellisessä hoidossa. Niin ikään on huomioitava alueen suuri koko ja siitä seuraavat suuret etäisyydet ja kahden keskussairaalan perinne sekä perustuslain takaamiin sosiaalisiin oikeuksiin liittyvä ja tulkittu heikentämiskielto, ottaen huomioon mikä oli tämän uudistuksen lähtökohta palvelutason säilyttämisestä.

Esityksen perusteluissa on myös se ristiriita, että pääasiallisten vaikutusten arvioinnissa on lähtökohtana päivystystoimintojen jakaminen kahteen yksikköön, josta seuraisi toimintojen mittakaavan pienentyessä tehottomuutta. Vaikutusten arvioinnissa ei ole huomioitu, että nykytilanne sisältää kaksi ympärivuorokautista päivystystä antavaa yksikköä ja joiden toimintaedellytykset on perustellusti tarpeen turvata. Kyse ei ole siis mistään jakautuvasta toiminnasta vaan nykytilan jatkumisesta ja sen toiminnan turvaamisesta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että voimaanpanolain 59 §:n uudessa 2.momentissa säädettäisiin valtion erilliskorvauksesta, jolla valtio voisi korvata Lapin ja Etelä-Savon hyvinvointialueille kahden ympärivuorokautisen yhteispäivystysyksikön ylläpidosta aiheutuvia ylimääräisiä kustannuksia. Tätä korvausmenettelyä voidaan pitää hyvänä lähtökohtana, joskin esityksen erilliskorvauksen 20 prosentin rajaus on ongelmallinen, etenkin kun 20% katto ei perustu varsinaisesti mihinkään. Korvaus tulee olla todellisten kustannusten mukaan, jota tukee esityksen 3.momentissa oleva velvollisuus antaa tiedot korvauksen määrittelemiseksi. Tällöin poistuu myöskin riski, että samoja kustannuksia maksettaisiin kahteen kertaan, mikä on ollut valtionvarainministeriön huoli. Ongelmallista on kuitenkin se, että mikäli arviointi perustuu vain valtionvarainministeriön omaan arvioon kustannuksista, se ei vastaa tosiasiallista tilannetta. Siitä syystä arvio tulee perustua hyvinvointialueen osoittamaan kustannustasoon.

Kemin kaupunginhallitus toteaa myös, että Kemin sairaalan yhteispäivystys ja erikoissairaanhoidon laadukkaat palvelut turvaavat Länsi-Pohjan alueen asukkaiden palvelujen saatavuuden saavutettavuuden, laadun ja kustannusvaikuttavuuden sekä kehittämisen. Kemiläisten tyytyväisyys sairaalan palveluihin ja erityisesti sen edistyksellisiin digipalveluihin on tutkitusti ollut korkealla tasolla. Sairaala turvaa Lapin hyvinvointialueen palvelujen yhdenvertaista saatavuutta kaikille Lapin asukkaille, mikä toteuttaa sote-uudistuksen tavoitteen. Uudistuksen tavoitteena ei ole heikentää minkään hyvinvointialueen palveluja.

Lopuksi tulee huomioida, että myös eduskunta on yksiselitteisesti edellyttänyt päätöksessään EV 111/2021, että hallitus turvaa Kemin ja Savonlinnan sairaaloiden riittävän palvelutason ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin sen varmistamiseksi ja tämän vahvistaa myös pääministeri Marinin hallituksen lausunto 17.11.2022. Kemin kaupunki lähtee siitä, eduskunnan ilmaisema tahtotila myös toteutuu ja konkretisoituu tämän lainsäädännön myötä.

Kemissä 9.2.2023

Kemin kaupunki

Matti Ruotsalainen
kaupunginjohtaja

Jukka Vilén
hallinto- ja kehitysjohtaja